

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/346040025>

YEREL SİYASETTE CİNSİYET REJİMİ: KADINLARIN TEMSİL VE KATILIMI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Conference Paper · October 2018

CITATIONS

3

READS

804

1 author:

Sinem Şahnagil

Balıkesir University

46 PUBLICATIONS 92 CITATIONS

SEE PROFILE

YEREL SİYASETTE CİNSİYET REJİMİ: KADINLARIN TEMSİL VE KATILIMI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Arş. Gör. Sinem ŞAHNAGİL

Balıkesir Üniversitesi, s.sahnagil@gmail.com

ÖZET

Çağdaş bir yapıya sahip olan devlet örgütlenmelerinde vatandaşlar, bir yandan siyasal alanla ilgili eylemlere katılarak siyasal mekanizmaları etkilerken diğer yandan söz konusu eylem ve mekanizmalardan etkilenmektedir. Toplumsal aktörlerin siyasal karar mekanizmalarına ve yönetim sürecine doğrudan veya temsil yoluyla dâhil olmaları ise “katılımcılık ilkesi” ile mümkün olmaktadır. Vatandaşların, yönetsel ve siyasal politikaların belirlenmesinden denetlenmesine kadar geçen süreçte söz sahibi olabilmeleri anlamına gelen katılımcılık ilkesi, demokratik işleyişin en önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak halka, demokrasi ilkelerine yönelik sorumluluk duygusu kazandıran yerel birimlerde diğer bir deyişle yerel düzeyde, katılım ve temsil yeteneğinin artırılması demokratik rejimin sağlıklı işlenmesi noktasında büyük önem taşımaktadır.

En genel anlamıyla yerel düzeydeki aktörlerin yönetime yönelik siyasi etkinlik ve etkileşimleri anlamına gelen yerel siyaset çatısı altında, yönetsel ve siyasal birçok katılım mekanizması olmakla birlikte, bu mekanizmaların tüm yurttaşlarca eşit ve özgür kullanımı yerel demokrasiyi pekiştirmekte, bu sayede ulusal demokrasinin de gerçekleştirilmesinde hayati rol oynamaktadır. Bu kapsamda, aktörlerden birini oluşturan kadının yerel siyasete katılımı incelendiğinde bunun, siyasal aktör olarak yerel yönetimlerde söz sahibi olma veya kentsel hizmet sunumu çerçevesinde kararlardan etkilenen olma şeklinde tezahür ettiği görülmektedir. Bir aktör olarak kadının Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturmasına rağmen siyasal sistemle yeterli oranda bağ kuramadığı görülmektedir. Bu durumun sosyal, ekonomik, biyolojik birçok faktörü olmakla birlikte, erkek egemenliğine dayalı cinsiyet rejimi dolayısıyla ortaya çıkan eşitsizlik temel unsuru oluşturmaktadır. Bu sistem kadının eksik

temsil edilmesine yol açarken, temsilci olma fırsatı elde eden kadınların yönetsel ve siyasal süreçte varlıklarını sürdürme çabalarını olumsuz etkilemektedir.

Bu kapsamda çalışmada, geleneksel cinsiyet rejiminden kaynaklanan sorunların eşitlik ilkesine uygun şekilde çözülmesinin demokrasinin önemli bir boyutunu oluşturduğu düşüncesiyle, kadının yerel karar ve temsil mekanizmalarındaki mevcut konumu incelenmiş, yerel düzeyde kadının aktif katılımını artırmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda yöntem olarak, literatür taraması ile çalışmanın temelini oluşturan kavramlar açıklanmış, konu üzerine yazılmış basılı eserlerden, yapılan etkinlik ve projelerden, basın taraması esnasında ulaşılan gazete arşivlerinden, yasal düzenlemelerden yararlanılarak metin analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Katılım, Temsil, Yerel Yönetim, Yerel Siyaset

Giriş

En genel anlamıyla siyasetin yerel düzeyde işler hale getirilmesi olan yerel siyaset, yerelde hizmet sunan birim, kişi, kurum ve otoriteler gibi aktörlerle ilgili olmakla birlikte aynı zamanda bu aktörlerin kararlarını etkileyen faaliyetleri içermektedir. Yerel yönetimler ve yerel halkın önemli bir parçasını oluşturduğu yerel siyaset, yerele ait sorun ve konuları ele alan bir iktidar mücadelesi olarak ifade edilmektedir.

Demokrasi ikliminin oluşturulması ve yerleştirilmesinde önemli bir kale sayılan yerel yönetimler eşitlik, katılım, temsil gibi demokratik temel değerlerin yerel düzeyde benimsenmesini sağlamak, birçok yönetsel ve siyasal katılım mekanizmasının aktif şekilde kullanılması için uygun ortamlar yaratmak noktasında önemli işlevlere sahiptir. Yöre halkına dolayısıyla kadın ve kadın sorunlarına en yakın hizmet birimi olan yerel yönetimler, siyasal ve yönetsel hayata katılımın en kolay ve ilk adımını oluşturmaktadır. Söz konusu mekanizmalarda halkın, yine dolayısıyla kadınların karar alıcı pozisyona gelmesi veya kararların şekillendirilmesinde rol alabilmesi, yerel siyasetin temelini oluşturmaktadır. Buna karşın Türkiye’de kadınların gerek ulusal gerekse yerel siyasette katılım ve temsil oranlarının düşük olduğu genel yargıyı oluşturmaktadır. Bu durumun en önemli sebebi olarak ise erkek egemen bir temele dayanan cinsiyet rejiminin ortaya çıkardığı ekonomik ve toplumsal eşitsizlik ön plana çıkmaktadır. Cinsiyet rejimi ile erkeğin ağırlık kazandığı bir siyasal kültür oluşturulmakta, kadın ve erkeğin

toplumsal ve siyasal hayata katılım ve temsil şekilleri büyük oranda toplum nezdinde geçerlilik kazanan toplumsal cinsiyet algısından etkilenmektedir. Bu sistem ile kadınların özel alanda konumlandırılışı ve toplumun kendisine yüklediği roller sonucu ortaya çıkan tablo, kadının eksik temsil edilmesine yol açarken, temsilci olma fırsatı elde eden kadınların yönetsel ve siyasal süreçte varlıklarını sürdürme çabalarını olumsuz etkilemektedir. Bu kapsamda kadınların, toplumsal cinsiyet rejimi tarafından toplumsal yaşam içerisinde nasıl konumlandırıldığının açıklanması, siyasal alanda nasıl var olabileceklerini açıklayabilmek adına önem arz etmektedir. Siyasi ve yönetsel karar alma mekanizmalarının kullanılmasında ikinci planda kalan kadınların, temsil düzeyinde katılımlarının artırılması ve bu konudaki eksikliklerin giderilmesi, öncelikle yerel siyasetin sonrasında ise ulusal siyasetin daha demokratik bir özellik kazanabilmesinde hayati bir rol oynamaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde yerel düzeyde karar alma ve temsil süreçlerini etkileyen tüm etkinlik ve politikaları içine alan bir kavram olarak yerel siyaset genel hatlarıyla ele alınmış, katılım ve temsil olgularıyla ilişkisi kurularak cinsiyet rejimi çerçevesinde kadının yerel siyasette nasıl konumlandırıldığı üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle çalışmanın ikinci bölümünde mevcut katılım mekanizmaları dikkate alınarak Türkiye’de kadınların özellikle yerel düzeyde katılım ve temsil konusunda hangi noktada bulunduğu dair bir tablo ortaya çıkarılmış, yerel yönetimlerde kadınların aktif siyasi katılım düzeylerini artıracak birtakım öneriler sunulması amaçlanmıştır.

1. YEREL SİYASET, KATILIM VE TEMSİL İLİŞKİSİ ÇERÇEVESİNDE KADININ KONUMU

1.1. Kavramsal Olarak Yerel Siyaset, Katılım ve Temsil

En genel şekliyle bir yöreye veya bölgeye ait siyaset anlamı taşıyan yerel siyaset kavramı (Demir, 2008: 5), kentleşme sürecinin yanı sıra yerel düzeyde yer alan tüm birimleri ilgilendiren politika ve etkinlikleri kapsayan bir kavramdır (Görmez ve Özkan Sancak, 2010: 85). Yerel düzeyde karar alma süreçlerine etki eden etmenlerin incelenmesi olarak yerel siyaset, yerel otoritelerin yereldeki mevcut kaynak ve imkânları kullanarak yöre halkının huzurunu ve refahını sağlamak için uyguladığı yerel toplumu idare etme sanatıdır. Diğer bir deyişle söz konusu kavram, yerel düzeyde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların yöre sorunları üzerinden sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesini oluşturmaktadır (Akdoğan, 2008:10). Başta yerel yönetimler ve

yerel halk olmak üzere birçok aktörü bulunan yerel siyaset kavramı, merkezi yönetimin yerel temsilcilikleri, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, yerel medya grupları, sermaye ve sendika üyeleri gibi geniş perspektifte bir yelpazeyi kapsamaktadır (Keleş, 2011: 111; Akdoğan, 2008: 10). Yerelde çok geniş bir alana sirayet eden yerel siyaset ile ilgili her türlü çaba demokratik, ekonomik, yönetsel ve siyasal olarak yaşam kalitesinin gelişmesine katkı sağlayacak bir özelliğe sahip olmaktadır.

Bireyler, yöneten ve yönetilen arasındaki toplumsal ve mekânsal uzaklığın en aza indiği birimler olması dolayısıyla öncelikle yerel düzeydeki iktidarın eylem ve kararları ile karşı karşıya kalmakta ve bu kararlardan çeşitli şekillerde etkilenmektedir. Bu yüzden yerel halkın kendi geleceği ile ilgili söz sahibi olabilmesi, alınacak kararları etkileyebilmesi ve uygulamaya geçecek politikalara yön verebilmesi ancak demokratik bir sistem içerisinde sağlanan katılım kanallarının işlerlik kazanmasıyla mümkün olabilmektedir (Dursun, 2008: 82). Vatandaşların kamu politikalarının yapım aşamasından uygulama ve denetleme aşamasına kadar geçen süreç içerisinde yer alabilmeleri anlamına gelen katılım, karar verici mercilerin aldıkları kararları etkilemeye dönük her türlü eylem ve faaliyet olarak tanımlanabilmektedir (Çitçi, 1996: 9-10). Yönetilenlerin, içinde yaşadıkları ve kendilerini etkileyen çevre ile ilgili kararlar üzerinde etkili olabilmelerine yönelik fırsatlar yaratan katılma olgusunun gerçek anlamda işlerlik kazanması, biçimsel katılma olanaklarının varlığı ve bu olanakların vatandaşlar tarafından etkin şekilde kullanılmasına bağlıdır (Görmez ve Uçar Altınışik, 2011: 38). Bir şeye ortak olmak, bir şeyden pay almak, bir şeyin aktörleri arasında yer almak anlamları barındıran yerel siyasette katılım kavramı, siyasetten uzaklaşma ihtimali bulunan vatandaşları politikaya çekmek ve ilgisini artırmak açısından motivasyon sağlayan etkili bir strateji olarak görülmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018: 464). Katılım hakkı ulusal siyasetin olduğu kadar yerel siyasetin de temel unsurlarından biri olmakla birlikte, kentli haklarının yaş, cinsiyet, ırk, inanç gibi ayrımlar gözetmeksizin, eşit şekilde korunmasını önemli bir sorumluluk olarak nitelendirmektedir (Peктаş ve Akın, 2010: 29).

Bireylerin sosyalleşme süreçlerinin etkin yollarından birisi olan katılım, demokrasi duygusunu geliştirerek yurttaşların gerek atanmış gerekse seçilmiş kamu görevlilerini daha etkili

denetleyebilmelerini sağlamakta, karar ve uygulama süreçlerini daha şeffaf şekilde değerlendirmeleri açısından uygun ortamı oluşturmaktadır (Ağırbaş, 2008: 122). Ayrıca katılım mekanizmalarının aktif şekilde kullanılması, yereli ilgilendiren kararlarda toplumsal işbirliğine ulaşılmasını, kolektif karar alımının sağlanmasını ve demokrasi ilkelerinin bir kültür halinde benimsenmesini beraberinde getirmektedir. Yerel düzeyde halk yönetsel ve siyasal süreçlere aktif ve pasif birçok şekilde katılım gerçekleştirmektedir. Bu katılım siyasi partilerde temsil ve adaylık, yerel seçimlerde oy kullanma, halk görüşüne başvurma, kamuoyu yoklaması, referandum gibi yollarla olabileceği gibi özel olarak yerel yönetimlere yönelik kanunlarda düzenlenen yöntemlerle de olabilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde düzenlenen “Hemşehri Hukuku” başlığını taşıyan 13. madde¹ başta olmak üzere, Kent Konseyi² uygulamaları, stratejik planlama süreci, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, yerelde karar organı niteliği taşıyan meclis toplantılarının halka açık olması ve kararlarının duyurulması zorunluluğu gibi düzenlemeler yerelde diğer katılım mekanizmalarını oluşturmaktadır.

Yerel yönetimlerin halka en yakın birimler olması katılım kadar temsil işlevinin de bu yönetim birimlerinde daha kolay gerçekleşmesini sağlamaktadır. Hak ve görev bakımından bir kimse veya topluluğun adına veya yerine davranma şeklinde ifade edilen temsil kavramı (Çelik ve Uluç, 2009: 218) diğer bir deyişle, bir kişi veya halk kitlesinin çıkarlarını savunmak adına belirli bir sorumluluğu kabul etmek, üstlenmek anlamına gelmektedir

¹ Kanununun 13. maddesinde, herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğu; hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları bulunduğu; Belediyenin, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapması gerektiği ve bu çalışmaları yaparken de üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemleri alacağı vurgulanmaktadır.

² Kent konseyi kent yaşamında: kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmakla görevlendirilmiştir (md.76). Bu konuda belediyeler; sivil toplum kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşacak olan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlamakla görevlidirler. Zira, Kent Konseyinde oluşturulan görüşler Belediye Meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilecektir

(Yıldırım vd., 2011: 508). Demokrasinin temel ilkeleri arasında yer alan eşitliğin, geniş ölçekli bir siyasal sisteme uygulanması olarak da algılanan temsilin (Çelik, 2008: 6) koşulları arasında halkın düzenli aralıklarla ve özgürce temsilcilerini seçebilmeleri, seçilen temsilcilerin halka karşı duyarlı ve sorumlu olması gibi hususlar yer almaktadır. Dolayısıyla temsil ilkesi, bir yandan ortak çıkarı savunacak temsilci idealine dayanırken diğer yandan temel politikaları savunacak temsilci adayları arasından seçim yapabilecek bilinçli seçmen idealine dayanmaktadır (Çitçi, 1996: 6). Günümüz çerçevesinde temsile ilişkin süreç adayların belirlenmesi, halk tarafından tanınması, mevcut seçim sisteminin temsile etkisi, adayların kimi temsil ettiği gibi birçok farklı noktayı içermektedir (Yıldırım vd., 2011: 508).

Sonuç olarak halk kendi kendini yönetme sürecini katılım mekanizmalarını kullanarak seçmiş oldukları temsilciler aracılığıyla yürütmektedir. Demokrasinin iki temel özelliği arasında yer alan katılım ve temsil birbirleriyle ilişkili olmakla birlikte katılım, yerelde farklı kesimlerin temsiline imkân sağlayarak farklılıkları korumakta, buna bağlı olarak da toplumda uzlaşma ve istikrarın tesisini kolaylaştırmaktadır (Çağlar, 2011: 57). Dolayısıyla halkın, çalışmanın konusu itibariyle ise kadınların karar alıcı pozisyona gelmesi yerel siyasetin temelini oluşturmaktadır. Karar alma mekanizmalarının kullanılması konusunda ikinci planda kalan kadının, gerek temsil konusunda eksikliğinin giderilmesi gerekse politika süreçlerine katılım düzeylerinin artırılması yerel siyasetin daha demokratik bir yapıya kavuşması ve güçlenmesi için büyük önem arz etmektedir (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 507). Bu noktada kadının temsil ve katılımını etkileyen temel etkenlerden biri olarak kabul edilen toplumsal cinsiyet rejiminin, kadını toplumsal yaşam içerisinde nasıl konumlandığı, açıklanması gereken diğer önemli hususu oluşturmaktadır.

1.2. Cinsiyet Rejiminin Kadın Temsili ve Katılımı Üzerine Etkileri

Toplumsal cinsiyet kavramı, bireylerin doğumla birlikte kazanmış oldukları cinsiyet özelliklerinin, içinde yaşanılan toplumun kültürel yapısına bağlı olarak bir gelişim süreci geçirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle kadın ve erkeğin biyolojik özelliklerini yansıtan cinsiyet kavramı, toplumun

değerleriyle bir araya gelerek toplumsal cinsiyet kavramını oluşturmaktadır (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 508-509). Cinsiyet farklılıklarının toplumsal açıdan organizasyonu olan toplumsal cinsiyet, cinsler arasındaki toplumsal rolleri belirleyerek söz konusu rollere bağlı olarak toplumsal ilişkileri düzenlemektedir (Kardam, 2003: 300).

Kültürler tarafından kadın ve erkeğin biyolojik farklılaşmasına yüklenen çeşitli anlamları, değerleri, öğrenilmiş davranış ve beklentileri kapsayan toplumsal cinsiyet (Başak, 2010: 30), sahip olduğu varsayımlar çerçevesinde bir işin erkeğe veya kadına ait olup olmadığına yönelik belirlemelerde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kadın ve erkek iş gücünün konumu, bir işi yapabilme becerisi, toplumdaki otorite ve kontrol süreçleri gibi hususlar yine toplumsal cinsiyet faktörüne bağlı olarak tanımlanan unsurları oluşturmaktadır (Ecevit, 1998: 207). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet bir yandan cinsiyet farklılıklarının altını çizirken diğer yandan toplumsal olarak cinsler arasında bulunan ve eşitlikten uzak olan güç ilişkilerini açıklamaktadır (Bertay, 2000: 16).

Tarihsel olarak toplumsal cinsiyet rolleri daha çok eril yapının avantaj sağladığı bir tabloda gelişim göstermiştir. Erkek egemen özellik sergileyen mevcut sistemde kadınların gerek ulusal gerekse yerel düzeyde siyasal katılım ve temsilinin önüne geçen ekonomik, toplumsal, kültürel ve politik birçok faktör bulunmaktadır. Kamusal ve özel alan ayrımı çerçevesinde kadını özel alanla sınırlı tutan toplumsal cinsiyet, kadına hane içinde bakım, yetiştirme, düzenleme gibi yeniden üretim rolleri biçerken, erkeği kamusal alanda konumlandırarak ekonomi, politika gibi alanlarla sorumlu tutmaktadır (Pınarcıoğlu, 2017: 13; Güler, 2018: 609). Diğer bir deyişle erkek, parasal değeri olan ve üretimle ilgili roller üstlenerek üretim yaparken kadın, daha çok eve kapanmış ve parasal bir karşılığı olmayan hane içi üretime yönelik roller üstlenmiştir (Ecevit, 2003: 83). Toplumsal cinsiyet doğaya ve özel alana ait olma, öznellik, duygusallık, irrasyonellik gibi özellikleri kadınla özdeşleştirmekte, kadının sorumluluğunu daha çok aile içinde, kamusal alanı ilgilendirmeyen dolayısıyla apolitik özellikler taşıyan bir dünya ile tanımlamaktadır (Pınarcıoğlu, 2017: 13). Kadına atfedilen özelliklerin toplumsal algıda şekillenen siyaset ve

iktidar kavramlarıyla bağdaşmaması, kadını hem katılım hem de temsil açısından siyaset pratiğinin dışında kalmaya zorlamaktadır.

Kadınların toplumsal yaşam alanlarını sınırlayan cinsiyete dayalı iş bölümü, siyaseti toplum nezdinde erkek işi olarak nitelendirerek, politikayı kadınlar için yabancı bir alan kategorisine sokmakta ve kadınların bu yönde toplumsallaşmasına neden olmaktadır. Bu durum, her şeyden önce kadınların kendilerini siyasetin bir öznesi olarak görmelerinin önüne geçmektedir (Pınarcıoğlu, 2017: 19). Politikanın erkekler tarafından kuralları koyulan bir alan olarak benimsenmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin erkeklere yüklediği güçlü olma, para kazanma, rekabet etme gibi eylem ve değerlerin siyasetin çerçevesi haline gelmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla iktidar, güç, boyun eğme gibi değerler üzerinde şekillenen bir siyaset meydanında, toplumsal cinsiyet rollerinin daima kendinden önce ailesini ve çocuklarını düşünmeye, duyarlı ve uysal olmaya yönlendirdiği kadın kendisine bir yer bulamamaktadır (Sancar Üşür, 2000).

Kadınların toplum içinde sahip oldukları toplumsal ve ekonomik konum, katılım ve temsilin kadın için belirli şartlara bağlanması şeklinde önem kazanmaktadır. Yönetmel ve siyasal sürece katılım erkek için herhangi bir özel şartın varlığını gerektirmezken kadın için daha yetenekli, daha eğitilmiş, bazı özel kriterlere sahip olma gibi gereklilikleri beraberinde getirmektedir. Çağlar'a göre (2011: 59) beklentilerin getirdiği özgüven eksikliği, siyasi ilgi eksikliği, eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin düşüklüğü, ailevi sorumluluklar, ayrımcı cinsel yargılar gibi noktalar bir araya gelerek kadınların yetki ve karar süreçlerinde yer alma cesareti gösterememe nedenlerini oluşturmaktadır. Yeterli düzeyde bilgi ve tecrübe edinemeyen kadınlar, siyasi ve kültürel ortamdan kaynaklanan söz konusu engelleri aşamayacaklarını düşünerek siyasetten uzaklaşmaktadırlar. Bu duruma partilerin seçim dönemlerinde kadın adaylara yönelik bir ön hazırlık yapmaması ve adaylık statüsünü son dakikada belirlemesi de eklendiğinde kadın adaylara karşı güvensizlik ve adayların temsil yeteneklerinde azalma kaçınılmaz olmaktadır (Oruç, 2013:74).

Siyasi partilerin aday belirleme usulleri ve parti içinde kadını nasıl konumlandıkları da kadın temsili ve katılımı üzerindeki önemli unsurlardandır. Parti içinde genellikle "kadın kolları" adı altında yardımcı kuruluş olarak yapılandırılan bir

mekanizmaya bağlı kalan kadınlar, hemcinslerini siyasete hazırlamak ve sorunlarını gidererek temsil etmek yerine mahalle toplantıları ve ev gezmeleri yapmakta, kermes ve piknik gibi siyasi getirisi yüksek olmayan ikincil faaliyetler ile sorumlu tutulmaktadır. Söz konusu faaliyetlerden dolayı daha çok sosyal bir yapıya bürünen kadın kolları, hem ulusal hem de yerel seçimlerde parti adına çok büyük roller üstlenmelerine karşın aktif olarak meclislerde veya diğer karar mekanizmalarında kendilerine yer bulamamaktadır (Tansi, 2004). Yine kadınların parti tarafından aday gösterilmemeleri veya seçilebilir bir sıraya yerleştirilmemeleri, aday belirlenme sürecinde ön seçim ve merkez yoklaması gibi yöntemler kullanılsa dahi son sözün parti yöneticilerine ait olması gibi durumlar katılım ve temsil sürecini kadınlar için sekteye uğratmaktadır (Minibaş, 1996: 180). Dolayısıyla partiler tarafından kadınlara yapılan yatırım çok sınırlı kalmakta, kadınlar seçim kampanyalarında hem maddi hem de manevi bakımdan ikincil konuma itilmektedirler.

Demokratik bir yönetimin tesisi için temel nitelik taşıyan temsil ve katılma, toplumu oluşturan kadın ve erkek arasında sağlanacak eşitlik ilkesi üzerinde yükseldiği sürece demokrasi ile özdeş bir nitelik kazanmaktadır (Uysal, 1984: 65). Buna bağlı olarak dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadının, sayısal gücüne rağmen sosyal statüsü en çok değişime uğrayan ve sorunlarla yüzleşmek zorunda kalan grubu oluşturması (Doğramacı, 1993: 29), kadın temsili ve katılımı için önemli bir demokratik gösterge olan kadın erkek eşitliğinin sağlanması adına giderilmesi gereken bir sorunsalı oluşturmaktadır.

2. Yerel Katılım Mekanizmalarında Kadınların Temsil ve Katılımı

Kalkınma ve çağdaşlık hedeflerine ulaşmada, kadının her düzeyde yönetime etkin katılımının sağlanması yönündeki gereklilik yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçekten yola çıkarak kadınların ilk önce yerel yönetimler ve yerel siyasette görünür hale gelmesi, yerelde kendi sorunlarını tespit ederek dile getirebilmesi ve yerel çözümün bir parçası olabilmesi gerekmektedir (Şahin, 2011). Zira kadınların toplumsal olarak çeşitli süreçlerde söz sahibi olup olmadıkları, kendilerine en yakın birimler olarak değerlendirilen yerel yönetimlere katılımları ile ölçülebilmektedir. Yerel nitelikli hizmetlerin kadınların gündelik yaşamlarını

doğrudan etkileme potansiyeline sahip olması nedeniyle, bu birimlerde kadınların katılım ve temsilinin sağlanması bir yandan yerel hizmetlerin kalitesi üzerinde etkili olurken diğer yandan alınan kararların toplumsal cinsiyete daha duyarlı olmasını sağlayacaktır (KSGM, 2008).

Türkiye’de kadınların siyasal ve yönetsel alanda katılım ve temsiline bakıldığında yasal olarak cinsiyet ayrımını ortaya çıkaran herhangi bir durum söz konusu olmamasına rağmen, kadınların gerek siyasal partilerde gerekse politik liderler arasında ve yönetsel mekanizmalarda yeterli derecede temsil edilmediği görülmektedir. Kadın ve erkek arasında eşitliğin sağlanabilmesi açısından kadınlara birçok siyasal hak tanınmış olmakla birlikte, bu haklar tam olarak fiilen uygulamaya geçirilememiştir. Bu kapsamda eşitlik ilkesinin işlerlik kazanmasının, bu konudaki tutum ve düzenlemelerin etkin şekilde davranışa dönüştürülebilmesi adına adımlar atılmasına bağlı olduğu gözden kaçırılmaması gereken noktayı oluşturmaktadır (Uysal, 1984: 102).

2.1. Günümüz Perspektifinden Türkiye’de Yerelde Kadınların Temsil ve Katılımı

Türkiye Cumhuriyeti’nde kadınların katılım ve temsile yönelik durumları ele alındığında, en temel hak olan seçme ve seçilme hakkını dünyadaki birçok ülkeye kıyasla daha erken elde ettikleri görülmektedir. Atatürk devrimleri ile birlikte 1930 yılında belediye seçimlerine seçmen ve aday olarak katılma hakkı kazanan kadınlar, 1933 yılında Köy Kanunu’nda yapılan değişiklikle birlikte köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine üye seçme hakkını kazanmışlardır (Çağlar, 2011: 68). 1990lardan itibaren etkin hale gelen ve kamu-özel-sivil ortaklığını teşvik eden yönetim olgusu ve ardından 2000li yıllarla birlikte gelen demokratikleşme süreci, kadınlar başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin karar alma ve yönetim sürecine katılımını sağlamak adına uygulamaları çeşitlendirmiş ve artırmıştır (Güler, 2018: 607). Her ne kadar yapılan yasal düzenlemelerle kadınlar önemli siyasal kazanımlar elde etmiş olsalar da bu düzenlemeler kadının ulusal ve yerel siyasette katılım seviyesini istenen düzeye ulaştıramamıştır (Çağlar, 2011: 68). Kadınlar hala hem ulusal ve yerel hem de yerel yönetimler arasındaki temsil hiyerarşisinde genellikle alt sıralarda ve ikincil bir konumda yer almaktadır (Çitçi, 1989: 230).

2000li yıllarla birlikte yerel seçimler kapsamında meclislerde daha fazla kadın temsili için birçok çalışma¹ gerçekleştirilmesine rağmen belediye meclislerindeki kadın üye oranı 2004 yılında %2,3 iken 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde %4,2’de kalmıştır. Belediye başkanı seçilen kadınların oranı ise 2004 yılında %0,5 iken, 2009 yılında ancak %0,9’a ulaşmıştır (2009 Yerel..., www.yayed.org; Üste, 2017: 115). 2014 yerel seçimlerinde ise seçilen kadın belediye başkanlarının oranı %2,9, belediye meclislerini oluşturan kadın üye sayısının oranı %10,7 şeklinde gerçekleşmiştir. İl genel meclisinde de durum farklı görünmemektedir² (Üste, 2017: 122). Belediyelerin yetki ve sorumluluk alanlarının kadınların gündelik hayatlarını birebir etkileyecek konumda bulunduğu ve kadınların yerel meclislerde kendilerine yer bulma şanslarının daha yüksek olduğu düşünüldüğünde, kadınların yerel siyasette ulusal siyasete oranla daha fazla görünür ve söz sahibi olması beklenmektedir (Arıkboğa, 2009: 18). Fakat beklenenin aksine yerel seçimler çerçevesinde belediye başkanlarının ve belediye meclis üyelerinin yaklaşık %95’ini erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 1: 2004-2009-2014 Yerel Seçim Sonuçlarına Göre Kadınların Oransal Dağılımları

	2004	2009	2014
Belediye Başkanı	0,5	0,9	2,9
Belediye Meclisi Üyesi	2,3	4,2	10,7
İl Genel Meclisi Üyesi	1,7	3,3	4,8

¹ Bu çalışmaların başında, daha çok sayıda kadının aktif ve etkin bir şekilde politikaya girmesini sağlama amacı ile kurulan “Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER)” gelmektedir. Dernek özellikle hem yerel hem de ulusal parlamentoda kadın temsili sayısının artırılmasına ve daha eşit ilkeler temelinde temsilin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar hayata geçirmeye çalışmaktadır. Yine, seçimler çerçevesinde kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık çatısı altında uygulanan “kadın kotası” uygulamaları, seçim sisteminin kadın lehine değiştirilmesine yönelik çabalar, siyasi partilerin seçim kampanyalarında ve seçim mitinglerinde kadına daha çok yer vermesi gibi hususlar bu kapsamda verilebilecek örneklerdendir.

² 2004 yılı için 3225 belediye başkanından sadece 18’i kadinken, 34477 belediye meclis üyesinden 834’ü kadındır. 2009 yılı için ise 2948 belediye başkanının 27’si kadinken, 31790 belediye meclis üyesinden 1340’ı kadındır (Karal ve Aydemir, 2011). 2014 yerel seçimleri açısından belediye başkanı olan kadın sayısı 37, belediye meclis üyeliğini elde eden kadın sayısı ise 2231’dir (Üste, 2017: 124).

Küreselleşme, insan hakları, katılımcı demokrasi gibi kavramların yoğun bir hareket kazandığı, bilgi çağı olarak adlandırılan 2000li yıllarda yapılan üç yerel seçimde sonuçlar kadın temsili açısından değerlendirildiğinde, temsilin kadınlar için devamlılık arz eden bir sorun alanı olduğu görülmektedir. Yerel siyasette kadının kendine açabildiği alanın neredeyse yok denecek kadar az olması, yapılan çalışmaların yetersizliğini açık şekilde ortaya koymaktadır. Seçim sonuçları, kadın erkek eşitliğine yönelik yapılan yasal çalışmalara rağmen cinsiyet rejiminin yerel siyasette hala etkili bir unsur olduğunu ve erkek egemen yapının ön planda olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla günümüzde kadınlar haklarını tam olarak koruyamamakta ve karar alıcı pozisyonuna erişememektedir.

Söz konusu tablonun ortaya çıkmasında siyasi partilerin genellikle erkekler tarafından yönetilmesi önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Kadınların sadece üyelik hakkıyla yetindikleri siyasi parti örgütleri kadınları partiye kaynak sağlamak, seçim dönemlerinde kadın seçmenlere ulaşmak ve sosyal faaliyetleri yürütmek amacıyla görevlendirmektedir (Oruç, 2013: 70). Bunun yanı sıra günümüz koşullarında siyasi partilerin aday listelerini belirlerken kullandıkları yöntemlerin ne derece demokratik olduğu tartışmalı bir konudur. Aday listelerinin belirlenmesinde genel olarak ya üst yönetimin merkez yoklaması ya da delegelerle yapılan il düzeyindeki seçimler kullanılmaktadır. Bu kapsamda merkez yoklaması yöntemi ile adayın durumu parti genel başkanı diğer bir deyişle merkez yönetiminin seçimine bağlı kalırken, diğer yöntemle partinin seçim bölgesindeki delegelerin oylarına bağlı kalmaktadır. Seçim bölgesinde yapılacak bir oylamada para, zaman, güçlü sosyal ilişkiler, deneyim gibi faktörlerin belirleyici olduğu düşünüldüğünde, bu kaynaklar bakımından genel olarak dezavantajlı olan kadın temsil mekanizmasında kendisine yer bulamamaktadır. Dolayısıyla yerel temsil sisteminde sorun seçilme sürecinde adaylıkla başlamakta, yerel düzeyde kadının temsil oranı ve taleplerini ifade etme şansı partilerin genel siyasi çizgisi ile sınırlandırılmaktadır (Altındal, 2007: 71-72).

Kadının gerek ulusal gerekse yerel siyasette yetersiz temsiline önüne geçmek ve cinsel eşitliği sağlamak amacıyla dile getirilen “kota uygulamaları”, pozitif ayrımcı yapılanmalar

arasında ifade edilen fakat amacına tam olarak hizmet edemeyen uygulamalar arasında yer almaktadır. Kota uygulamaları teknik olarak, seçim usullerine özel hükümler eklenerek kadınlara karar organlarında belirli oranlarda yer ayırma anlamına gelmektedir (Kılıç, 2000: 17). Kadınların karar organlarında etkili olabilmesi için kritik eşik sayılan %30 veya %40 kadın temsilci oranını hayata geçirmeyi amaçlayan kota uygulamaları, cinsiyet dengesizliğini ortadan kaldırmanın aracı olarak nitelendirilmesine rağmen siyasal aktörler tarafından çoğu zaman desteklenmemekte, ataerkil geleneklerin hâkim olduğu kültürümüzde daha çok muhalefetle karşılaşmaktadır¹ (Sitembölükbaşı, 2007: 17).

Yerel düzeyde hemşehri hukukunun uygulamadaki yansımalarından biri olan kent konseyleri, kadının kentteki siyasal ve yönetsel kadroların kararlarına etki etmelerini sağlayabilecek güçlü katılım mekanizmalarından biri sayılmaktadır (Altun ve Toker, 2017: 462). Kent konseyleri çatısı altında kadın katılımı en yoğun kadın meclislerinde sağlanmaktadır. Bu meclislerin çalışma grupları aracılığıyla aldığı kararlar, kent konseyi yürütme kurullarından geçtikten sonra belediye meclisinin takip eden ilk toplantısında değerlendirilmek üzere gündeme alınmaktadır. Her ne kadar kent konseyi kararları belediye meclisleri için bağlayıcı kararlar olma özelliği taşıyor olsa da, örgütlü kadın kararlarının kent yönetimine etki etmesine olanak sağlaması açısından olumlu bir gelişme olarak nitelendirilmektedir (Altun ve Toker, 2017: 466). Fakat günümüzde kadın meclislerinin ve kent konseyi çatısı altında faaliyet gösteren çalışma gruplarının kadın sayısı bakımından hedeflenen çoğunluğa ulaşamadığı görülmektedir. Gerek bürokrasinin işleyişindeki aksaklıklar gerekse deneyimsizlikten kaynaklanan sorunlar nedeniyle kadınlar için önemli bir katılım aracı olan söz konusu mekanizma tam anlamıyla işlevsel bir şekilde kullanılamamaktadır (Altun ve Toker, 2017: 469). Kent konseyleri çatısı altında kadına yönelik planlanan organizasyon veya projeler, yine kadına biçilen rollerin izlerini taşımakta veya siyasi anlamda güçlü katılım ve temsili sağlayacak

¹ Türkiye’de siyasi partiler çatısı altında kota uygulamalarına bakıldığında Cumhuriyet Halk Partisi seçimlerde %33 cinsiyet kotası uygularken, Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi’nin tüzüğünde herhangi bir kota uygulamasına yer verilmemiştir. Dolayısıyla Türkiye’de kota konusunda ortaya çıkan söz konusu tablo, büyük partilerin kazanılmış konumlarını tehlikeye atmamak için bu konuda istekli davranmadığını göstermektedir (Sitembölükbaşı, 2007: 26).

girişimlerden uzak kalmaktadır. Daha çok kadınların bir araya gelerek sohbet ettikleri kaynaşma toplantıları, özel günlerin kutlanması, anma programları, bisiklet turları gibi etkinlikler üzerinde yoğunlaşan kadın meclisleri, zaman zaman katılım ve temsil üzerine sorun alanlarına dikkat çekmekle birlikte henüz katılımın artırılması temennisinden öteye diğer bir deyişle uygulamaya geçememektedir.

Yine yerel düzeyde önemli mekanizmalardan birini oluşturan “gönüllü katılım” olgusu kadınların gerçekleştirdiği değil, kadınları destekleyici bir özellik taşımaktadır (Korkut, 2011: 156). Belediye kapsamında kurulan komisyonların ise daha çok aile ve çocuk üzerine olduğu, dolayısıyla kadının birey olarak değil daha çok aile içindeki anne rolüyle önemsendiği görülmektedir (Bayraktar, 2017: 14). Sonuç olarak genelde ulusal özelde ise yerel düzeyde karşılaşılan tablo, kadının aktif varlığını reddeden toplumsal cinsiyet modellerinin kendini tekrarlayarak devam ettiğini göstermektedir.

2.2. Kadınların Temsil ve Katılımının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Bir toplumun topyekûn kalkınması ve gelişmesi, kadın ve erkek arasında tam bir eşitliğin sağlanmasına bağlıdır. Her iki cins için de hukuksal ve siyasal açıdan sağlanan eşitlik, sosyal ve ekonomik olarak sağlanan eşitlik ile bir bütünlük arz ettiği sürece “sınırlı eşitlik” durumu aşılabilir bir nitelik kazanmaktadır (Parla, 1993: 103). Dolayısıyla yapılan bütün düzenlemelerde temel amaç, kadını ayrıcalıklı kılmaktan ziyade kadınların katılımı ve temsili önündeki engellerin kaldırılması, dezavantajların en aza indirilmesi olmalıdır.

Erkek egemen bir toplum ve iktidar yapılanması çerçevesinde kadına yüklenen roller, kadınların siyasal ve yönetsel karar alma süreçlerine katılımında ortaya çıkan engellerin kaynağını oluşturmaktadır. Kadının yönetimde yer alabilmesi adına yasal ve kurumsal düzenlemelerin yanı sıra toplumun da söz konusu sürece destek vermesi önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Üste'ye (2017: 125-126) göre toplumun yönetici seçiminde eşitlik, özgürlük, meşruiyet gibi kavramlara değer veren, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin iyi yönetim anlayışını savunan kişileri desteklemesi ve bu tarz bir yapıyı benimsemesi hem ulusal hem yerel siyasetin

demokratik özellik kazanması için temel nitelik taşımaktadır. Bunun yanı sıra siyasi partiler de kadın veya erkeği önceleyen değil, her iki cinsin birliği üzerine bir düzen kurmalı, bu sayede yerel siyasete güç kazandırarak demokrasi kültürünün yaygınlaşması için çaba harcamalıdır. Kadın temsiline yerel yönetimlerde bir sorun alanı olmaktan çıkması ancak kadın ve erkeğin eşitlik, demokrasi, çağdaşlaşma gibi konuların üzerine birlikte eğilmesi ile gerçekleşecektir.

Siyasal temsil, siyasi ve sosyal alanda kadın ve erkeğin eşit oranda görünür ve söz sahibi olabilmeleri için tek başına yeterli değildir. Eğitim alandaki sıkıntılar bu kapsamda çözülmesi gereken engellerden birini oluşturmaktadır. Zira eğitim düzeyindeki düşüklük, kadınların siyasi temsil ve katılımını olumsuz etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Cinsler arasındaki eşitlik olgusunun, sadece kadınlar tarafından benimsenerek hayata geçirilemeyeceği, çocuklardan erkeklere, aileden bir bütün olarak topluma kadar her bir kesimin bu konuya destek vermesinin gerekliliği düşünüldüğünde cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimin hayati değeri daha iyi anlaşılmaktadır (Başbakanlık, 2008: 8). Eğitim ve gelir düzeyi artan kadın, siyasi ve yönetsel olaylara daha ilgili yaklaşmakta, dolayısıyla inceleme, katılma ve değerlendirme imkânı aynı oranda artış göstermektedir (Çağlar, 2011: 61). Bu yüzden öncelikle kadınların eğitim seviyesi artırılmalı, iş hayatında aktif şekilde var olabilmelerinin yolu açılarak erkeklerle eşit ekonomik statüye ulaşmaları sağlanmalıdır. Ataerki toplum yapısından kaynaklanan cinsiyet rolleri nedeniyle ortaya çıkan öznal ölçütlere daha somut ve nesnel özellikler kazandırılmalı, kadınlar da erkekler gibi hem kamu hem de özel sektörde kariyerlerini yönetici pozisyonuna kadar ilerletebilme olanağına sahip olmalıdır (Eser ve Dinç, 2007).

Kadının eksik temsil ve katılımının çözümüne yönelik kayda değer adımların atılabileceği mekanizmalardan biri de siyasi partilerdir. Partilerin kadınlara yönelik uyguladığı fakat yetersiz kalan kota yöntemi, tam anlamıyla uygulansa dahi konuya ilişkin geçici çözümlerden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle partilerin kota vb. ayrıcalıklı yapılanmalar oluşturmak yerine öncelikle parti içinde erkeklere olduğu kadar kadınlara da eşit şans verildiği, kadınların da erkekler kadar parti karar merkezlerinde yer alabildiği bir yapıyı benimsemeleri, köklü değişikliklerin hayata geçirilmesi

için önemli bir adım olacaktır (Üste, 2017: 125). Yine, partilerin aday belirleme yöntemlerinde kadınlar lehine düzenlemelere gidilmeli, kadınlardan adaylık ücreti talep edilmemelidir. Parti çatısı altında örgütlenen kadın kollarının varlığı bile temel yapının erkek egemen olduğunun göstergesi olsa da, söz konusu örgütlenmenin yan veya yardımcı kuruluş statüsünden çıkarılarak daha işlevsel hale getirilmesi gerekmektedir (Pınarcıoğlu, 2017: 23).

Kota uygulamasının meşru bir zemine oturtularak bağlayıcı olmasını sağlamak önemli olmakla birlikte kadının yönetimde daha fazla yer alabilmesi adına tek başına yeterli değildir. Karar alma mekanizmalarında kadınların yerini güçlendirecek yasal altyapı üzerine çalışılmalı (Eser, 2010: 20), toplumsal cinsiyetin kadınların sorumluluğuna tahsis ettiği hanenin yeniden üretimini sağlayan işler toplumsallaştırılmalıdır. Kadının ev içi sorumluluklarını artıran ve dolayısıyla aktif katılım önündeki engellerden birini oluşturan çocuk, yaşlı, engelli bakımı konusunda kadına yardımcı mekanizmalar (kreş, bakımevi gibi) daha fazla sayıda hayata geçirilmelidir (Pınarcıoğlu, 2017: 23; Başbakanlık, 2008: 8).

Demokratik yaşamın iki önemli aktörü olan siyasi partiler ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi kadının katılım ve temsiline yönelik önlemlerin daha kolay uygulamaya yansımaları sağlayacaktır. Bu nedenle siyasi partilerin yerel örgütleri, merkezi yönetimin taşra teşkilatı ve kadın örgütleri arasında işbirliği güçlendirilmeli, yerel düzeyde cinsiyet eşitliğini temel alan eylem planları oluşturulmalıdır. Yerel yönetimlerin kadınların sorunlarına en yakın birimler olduğu dikkate alındığında özellikle bu birimler tarafından kadın sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalar yapılması ve projeler sunulması katılımın artırılması açısından önem arz etmektedir (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 520-521). Bu kapsamda belediye çatısı altında kurulan komisyonların, kadını aile ve çocuk merkezli çalışmalar içinde değerlendirmek yerine birey olarak önemseyen bir anlayış benimsemesi ve kadına özgü bir yapılanmaya gitmesi bu konuda daha etkili çözümlerin üretilmesini sağlayacaktır. Yerelde katılım mekanizmaları içinde yer alan Kent Konseyleri'nde ise kadın meclislerinin, kadının siyasi ve yönetsel yeteneğini geliştirebileceği, deneyim elde edebileceği ve özgüven

kazanabileceği organizasyonlar üzerinde çalışması aktif katılım düşüncesinin yaygınlaşması adına daha faydalı olacaktır.

SONUÇ

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadın, kamusal alana ne kadar kanalize edilebilirse o derece özgürleşerek kendi kişiliğini ortaya koyma imkânı elde edecektir. Geleneksel cinsiyet rejiminden kaynaklanan roller nedeniyle özel alan ile sınırlandırılan kadın, erkek egemen toplumsal cinsiyetin kendisine yüklediği çocuk bakma, hizmet etme gibi sadece ev içi sorumluluklarla var olmayı sürdürmektedir. Söz konusu durum kadını diğer bütün alanlarda olduğu gibi yönetime katılım ve temsil sürecinde de ikincil planda bırakmaktadır.

Toplumsal yapı çerçevesinde sahip oldukları nüfus ile orantılı bir şekilde temsil edilemeyen kadınların sorunlarının, temsilde egemenlik kuran erkekler tarafından ne derece ifade edilebildiği ve çözülmeye çalışıldığı tartışmalıdır. Demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan katılım ve temsilin kadınlar için günümüzde hala sıkıntılı bir alan olması, kadın hakları sorunu olmaktan da öte bir demokratik meşruiyet sorunudur. Buna bağlı olarak çözüm noktasında ilk sırada kamusal alanda eşitlik ilkesinin yerleştirilmesi gelmekle birlikte, cinsiyet ayrımına dayanan iş bölümü, çözülmesi gereken diğer bir hususu oluşturmaktadır. Kamusal alanın kadın bakış açısıyla zenginleşmesi, siyasette erkek egemenliğine son verilmesini ve kadın temsiliğini artıracak çalışmaların hızlanmasını sağlayacaktır.

Kadınlar kendileri için eşitlik, özgürlük, demokrasi gibi ilkeleri savunan kişileri seçme bilincine sahip olmalı, bunun yanı sıra kendileri de temsil eden konumu ile karar mekanizmalarında yer almalıdır. Gerek yerel gerekse ulusal siyasette kadın ve erkek açısından birlikte ele alınması gereken katılım ve temsil sorunu, siyasi alanda olduğu kadar diğer tüm alanlarda iki cins arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ile demokratik yönetime uygun bir şekilde çözüme kavuşturulacaktır. Bu nedenle ülkemizde kadın haklarının uygulamada eksiksiz bir şekilde anlam bulması açısından, kadın ve erkeğin toplumsal rollerinde değişikliğe gidilmesi ihtiyacı göz önünde bulundurulmalı, kadının statüsünü geliştirebilmesi için sahip olduğu hakların kullanımı önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik kalıcı politikalar üretilmelidir.

KAYNAKÇA

Altındal, Y. (2007). *Kadının Siyasal Katılım Bağlamında Partilerin Kadın Kollarının Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Altun, D. ve Toker, H. (2017). “Kadınların Bakışıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı Mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2): 461-474.
- Akdoğan, Y. (2008). *Yerel Siyaset-Kavramlar*. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Arıkboğa, E. (2009). “Yerel Yönetimlerde Temsil ve Kadın Üyeler: Kadın Adayların Önündeki Görünmez Engeller”. *Türk İdare Dergisi*, (463-464): 15-43.
- Başak, S. (2010). “Cinsiyet Rollerini Farklılaşması ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği”. *Kamu'da Sosyal Politika*, (12): 29-35.
- Başbakanlık (2008). *Politika Dokümanı Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın*, Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Bayraktar, U. (2017). *Belediyelerde Kadın, Kadınlar İçin Belediye*, İstanbul: TESEV Yayınları.
- Berktaş, F. (2000). *Tektanlı Dinler Karşısında Kadın*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Çağlar, N. (2011). “Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4): 56-79.
- Çelik, A. (2008). Yerel Temsil Açısından Yerel Seçilmişler Üzerine Bir Araştırma: Bingöl İl Merkezi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, (s.5-18).
- Çelik, A. ve Uluç, A. V. (2009). “Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği”. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (41): 215-231.
- Çitci O. (1989). *Yerel Yönetimde Temsil, Belediye Örneği*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Çitci, O. (1996). Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(6): 5-14.
- Demir, O. (2008). *Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğramacı, E. (1993). *Atatürk'ten Günümüze Sosyal Değişimde Türk Kadını*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.

- Ecevit, Y. (1998). “Türkiye’de Ücretli Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Temelinde Analizi”. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ecevit, Y. (2003). “Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışabilir?”, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4): 83-88.
- Eser, B. ve Dinç, M. (2007). “Kadınların Siyasal Katılımını Artırmaya Yönelik Bir Yöntem Olarak Kota Uygulamaları”, *Yerel Siyaset Dergisi*, (19): 13-17.
- Görmez, K. ve Özkan Sancak, H. (2010). “Türkiye’de Yerel Siyasette Seçmen Davranışının Dönüşümü: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği”, B. Parlak (Ed.), *Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar* içinde (ss.85-105). Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Görmez, K. ve Uçar Altınışik, H. (2011). *Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri*. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.31-51).
- Güler, T. (2018). “Opportunities of Women’s Representation in Politics in the Presidential System of Government in Turkey”, B. Yenihan ve G. Cerev (Ed.), *A Critical Review of Social Sciences Theory and Practice* içinde (ss. 603-614) India: FrontPage.
- Kardam, N. (2003). *Toplumsal Cinsiyet Perspektifiyle Uluslararası İlişkiler*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Keleş, R. (2011). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kılıç, Z. (2000). *Eşitlik İçin Kota Politikaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Korkut, H. (2011). “Belediyelerde Yönetime Katılma Ve Açıklık Algısı: Ümraniye Ve Şişli Belediyeleri Örneği”, *Öneri Dergisi*, 9(36): 147-167.
- KSGM. (2008). *Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın Politika Dokümanı*. Ankara: KSGM Yayınları.
- Minibaş, T. (1996). *Siyasal Partiler Yelpazesinde Kadının Konumu Kadın Gerçeklikleri*, İstanbul: Say Yayınları.
- Oruç, T. (2013). *Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Oruç, T. ve Bayrakçı, E. (2018). “ Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2): 463-480.
- Pektaş, E. K. ve Akın, F. (2010). “Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” ve Türkiye”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 12(2): 23-49.
- Pınarcıoğlu, N. Ş. (2017). “Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?)”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1): 12-24.
- Sancar Üşür, S. (2000). Siyasal Süreçlere Katılımda Kadın-Erkek Eşitliği. *Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset* içinde (s.197-258), İstanbul: TÜSİAD.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2007). “Kadınların Siyasal Hayata Etkin Katılımının Bir Aracı Olarak Seçimlerde KOTA Uygulamaları”, *SDÜ İİBF Dergisi*, 12(1): 13-36.
- Şahin, F. (2011). Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri, Ankara: KSGM.
- Tansi, D. (2004). Kadınların Siyasal Temsili ve Katılımı. *Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyum Bildiri Metinleri (3. Cilt)*. İstanbul.
- Uysal, B. (1984). Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Üste, R. B. (2017). “Yerel Seçimlerin Cinsiyeti: Seçimler Ve Kadın Temsili”, *İşletme Fakültesi Dergisi*, 18(1): 101-131.
- Yaylı, H. ve Eroğlu, G. (2015). “ Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’de Kadın Temsili”, *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, (3): 504-524.
- Yıldırım, U. ve Öner, Ş. ve Aksu, H. ve Tatlı, M. (2011). “Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 507-530.
- “2009 Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilci Oranı”, <http://www.yayed.org/id127-yayed-gorusu/2009-yerel-secimlerinde-kadin-temsilci-orani-123-oldu.php#.W6p6nPZuJPY>